

ESTEL DE BETLEM

Ornithogalum divergens Boreau

[Bull. Soc. Industr. Angers 18:419 (1847)] $2n = 27,45,54$

NOMS POPULARS

Alemanys:	Dolden-milchstern/Doldiger milchstern/Doldentraubiger milchstern / Gemeiner milchstern / Goldiger milchstern / Schmalblättriger milchstern / Stern von bethlehem / Vogelmilch
Anglès:	Garden star-of-Bethlehem/Common star-of-Bethlehem / Eleven-o'clock lady/ Grass lily / Nap-at-noon / Sleepydick / Star of Bethlehem / Star of the Bethlehem / Star-of-Bethlehem
Àrab:	صاصل خيمي
Basc/Euskera:	Oiloesnea, txoriesnea
Castellà:	Dama de las once / Estrella de Belén / Leche de ave / Leche de gallina / Leche garza / Leche de pájaro/ Pan y queso/
Català:	Llet de pardal/ Llet de gallina / Estrelleta de monja / Llet d'ocell
Danès:	Fuglemælk / Kost-fuglemælk
Eslovac:	Bledavka okolíkatá
Eslovè:	Kobulasto ptičje mleko / Ptičje mleko kobulasto
Estonià:	Sarik-linnupiim
Finlandès:	Sarjätähdikki/Sarjakukkainen linnunmaito / Valkea käenrieska
Francès:	Ornithogale en ombelle/Dame d'onze heures/Belle-d'onze-heures / Dame de onze heures / Dame-d'onze-heures
Gaèlic:	Réalta na beithile
Gal·lès:	Seren bethlehem / Seren fethlehem gyffredin
Grec:	Ορνιθόγαλο / Ορνιθόγαλο το σκιαδίο / Ορνιθόγαλον σκιαδανθές / Ορνιθόγαλον το σκιαδανθές
Hebreu:	גן-מפושק
Holandès:	Gewone vogelmelk/Vogelmelk / Vogelmelk soort
Hongarès:	Ernyős sárma/Ernyős madártej / Kigyóvirág
Islandès:	Sveipfuglamjólk
Italià:	Latte di gallina ad ombrella/Cipollone bianco / Latte-di-gallina comune
Japonès:	オオアマナ/オーニソガラム・ウムベラツム
Noruec:	Fuglestjerne
Persa/Farsi:	ارنیتگالوم آمبلاتوم
Polonès:	Śniedek baldaszkowaty/Śniadek baldaszkowy
Portuguès:	lewhite-de-galhina
Suec:	Morgonstjärna
Turc:	Akyıldız soğanı
Txec:	Snědek chocholičnatý/Snědek chocholíkatý / Snědek úzkolistý
Ucraïnès:	Рястка зонтична

DESCRIPCIÓ BOTÀNICA

Dins la família de les Liliàcies, la subfamília de les *Ornithogalaceae* Salisbury es distingeix per les flors dialipètals, superovàriques, diplostèmones. , regulars, de simetria trímera, fruit en càpsula amb 6 angles.

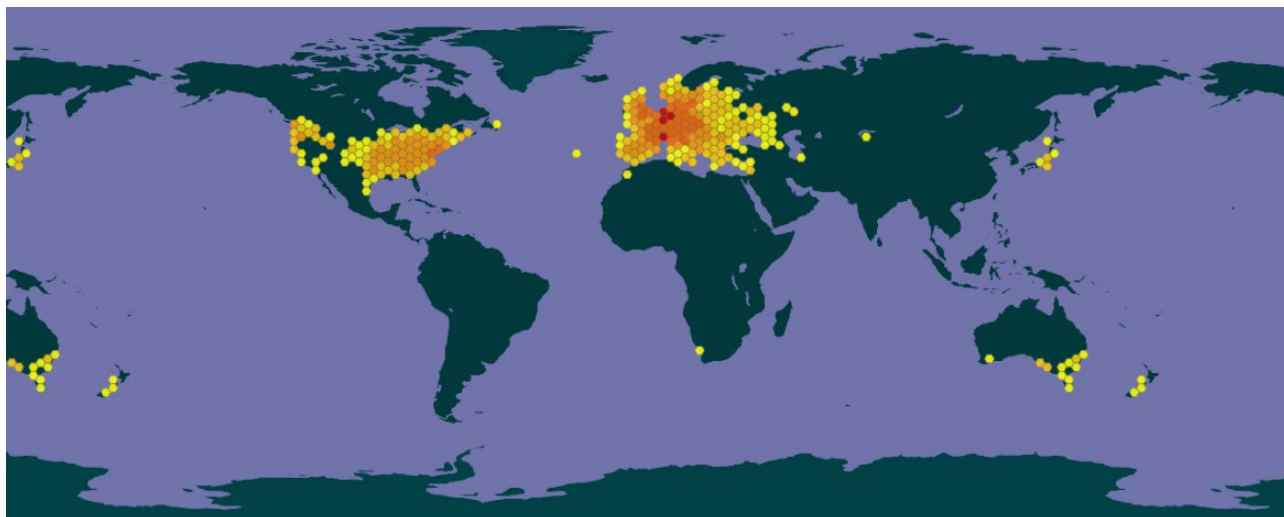
Dins el gènere *Ornithogalum umbellatum* L. (*sensu lato*) es distingeix per ser del grup d'espècies baixes, de menys de 30 cm, amb inflorescència corimbiforme, amb pedicels molt desiguals. I dins aquest grup pertany al subgrup de port mitja entre 10 i 30 cm, amb fulles de més de 3 mm d'ampla, amb una línia blanca al centre del dors, amb més de 5 flors a la inflorescència. Hi ha força confusió en aquest grup d'*Ornithogalum umbellatum* L. *sensu lato*. Els triploides (**2n=27**) tenen el bulb més alt que ample, tenen pocs bulbils i oblongs, i més de 15 fulles de fins a 5 mm d'amplada, les inflorescències amb només 5-12 flors i els pedicels no abaixats després de la floració. Aquest seria *Ornithogalum umbellatum* L. *sensu stricto*. Els pentaploides i els hexaploides (**2n=45,54**)

tenen el bulb més ample que alt, amb molts bulbils, petits i rodons, les fulles de 5-8 mm d'amplada, les inflorescències amb més de 14 flors, els pedicels reflectits després de la floració. Aquest seria *Ornithogalum divergens* Borau.

Espècies del grup *O. umbellatum sensu lato* també serien les dues següents. *O. baeticum*, present, per exemple, a l'Oest de Pont de Suert, té les bràctees inferiors de més de la meitat de la longitud dels pedicels, les fulles glauques, l'estil de 4-6 mm, amb càpsula amb 6 solcs similars; i les llavors molt apiculades, amb crestes prominents. En canvi, *O. bourgaeaeanum*, que es troba, per exemple, a la zona Sud del principat d'Andorra, té les fulles brillants, l'estil de 2.5-3 mm, la càpsula amb solcs desiguals (3+3); i les llavors només lleugerament apiculades amb crestes poc marcades.

Per altra banda, al grup de plantes altes de més de 40 cm i inflorescència en espiga allargada i pedicels curts, hi ha el subgrup de fulles llargues o més llargues que la tija (*O. arabicum*) i el subgrup de fulles més curtes (*O. narbonense*, *O. pyrenaicum*). I dins el grup de plantes molt baixes, de menys de 10 cm, hi ha *O. tenuifolium* (= *ortophyllum*).

HÀBITAT I DISTRIBUCIÓ GEOGRÀFICA

Ornithogalum umbellatum L. (sensu lato) al món, segons GBIF

Es fa a prats sorrencs, camins més o menys salinitzats, clarianes de boscos, terrenys pedregosos, marges de carreteres, vinyes, horts, jardins, cementiris, guarets, terres remenades. Sempre en terrenys força plans i en sòls una mica àcids però calcaris (descalcificats) o netament bàsics, sorrencs o llimosos, poc freds.

NOTA: A Israel hi ha *Ornithogalum arabicum* (rar), *O. cuspidatum* (rar), *O. fuscescens* (comú), *O. lanceolatum* (comú al Nord), *O. montanum* (comú). Però no hi ha pas cap espècie del grup d'*Ornithogalum umbellatum*.

PROPIETATS MEDICINALS

- (+) inotròpic
- antioxidant
- cardiotònic
- citotòxic
- comestible (BULB cuit!)
- diürètic
- protector de l'ADN
- protector dels UV

USOS MEDICINALS

- *Bacillus subtilis*
- càncer
- *Candida parapsilosis*
- *Candida tropicalis*

- *Enterobacter aerogenes*
- *Enterococcus faecalis*
- *Escherichia coli*
- flatulència (homeopatia)
- *Gordonia rubripertincta*
- gota
- *Klebsiella pneumoniae*
- mala circulació
- *Proteus vulgaris*
- *Salmonella enterica*
- *Staphylococcus aureus*
- úlcera d'estómac (homeopatia)
- vòmits

FLOR DE BACH

- accidents
- angoixa
- arrítmies
- artritis
- cabell que cau
- ceguesa
- commocions
- contusions
- debilitat muscular
- depressió nerviosa reactiva
- dol per la mort d'algú proper
- ensurts
- fallada cardíaca
- infelicitat
- limfatisme
- nafres
- paràlisis
- pèrdua emocional
- pitiriasis
- problemes d'identitat adolescent
- psicosis
- psoriasis
- rebuig o negació del consol i l'ajuda d'altri
- sensació de buidor
- sordesa
- tensió muscular al coll
- tiroides descompensat
- torçades
- traumatismes
- traumes
- vitiligo
- xoc emocional

TOXICITAT

Tot i ser els seus glucòsids cardiotònics 1.5 cops més potents que la digitalina o digitoxina, d'una banda són inactivats pels sucg gàstrics de l'estómac i de l'altra no són tan fàcilment absorbits per la mucosa intestinal. De tota manera, al coure la planta queden totalment inactivats. No alenteixen tan el ritme cardíac, augmenten més l'excreció de líquids a través dels ronyons, incrementen més la força de contracció del miocardi i no provoquen tantes nàusees.

PRINCIPIS ACTIUS D'ORNITOGALUM UMBELLATUM S.L.

- àcid clorogènic
- àcid cumàric
- àcid gàl·lic
- àcid p-hidroxi-benzoic
- àcid rosmarínic
- àcid trans-cinàmic
- apigenina
- cardenòlid
- conval·lòsid
- conval·lotoxina
- epi-catequina
- fenols 15-25 mg/g
- flavonoides 6-8 QE/g
- glucòsids cardiotònics
- hipertensió arterial
- iso-vitexina
- iso-vitexina-7-X"-di-O-glucòsid
- mucíl·lag
- quercetina
- rhodexina-A
- rhodexòsid
- rutina
- saponina

